

ISSN 1829-0043

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԾԱՐՏԱՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ

ԼՐԱԲԵՐ

ВЕСТНИК

ИНЖЕНЕРНОЙ АКАДЕМИИ
АРМЕНИИ

PROCEEDINGS

OF ENGINEERING
ACADEMY OF ARMENIA

ՀԱՏՈՐ
TOM
VOLUME

13

ՀԱՏՈՐ
НОМЕР
NUMBER

2

ԵՐԵՎԱՆ
ЕРЕВАН
YEREVAN

2016

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Սարգսյան Հ.Լ., Յաղաարով Յա.Ս., Սիդորով Վ.Ա. ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՖԵՆՈՄԵՆԸ. ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԸ ՆՈՐ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	193
Սիմոնյան Ս.Հ., Այվազյան Ա.Ա. ՍՏԵՅՆԻ ՏԻՊԻ A(t)X(t)B(t)-X(t)-C(t) ՄԱՏՐԻՑԱՅԻՆ ՀԱՎԱՍԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԿԻՐԱՌԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՓԱԹԵԹ	202
Ավետիսյան Ռ.Ա., Օհանյան Տ.Կ. ԱՐԱԳԱԳՈԾՈՒԹՅԱՆ ՄԻ ԽՆԴՐԻ ՄԱՍԻՆ	210
Դուկասյան Գ.Մ., Բունիաթյան Մ.Մ., Խաչաթյան Ա.Ս., Մարտիրոսյան Վ.Ս. ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՓՈԽՀԱՐԱՔԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՀԱՎԱՍԱՐԱԿԵՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱԼՐԱՍԻ ՄՈԴԵԼԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ MS Excel ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ	221
Հովսեփյան Վ.Գ., Հովսեփյան Գ.Ս. ՈՌՅԱԼԹԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇԱՀՈՒՅԹԻ ՄԵԾՈՒԹՅԱՆ ԿՐԱ ՄԵՏԱԴԻ ԳՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԴԵՊՔՈՒՄ	227
Շիրխանյան Ա.Ա. ՍՈՉԻ ՀԱՅ ԱՐՏԱԳԱՂԹԱԾՆԵՐԻ ԾՐՋԱՆՈՒՄ ՀԱՐՑՄԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ	231
Գրիգորյան Գ.Հ. ՆՈՐ ՓԱՍՏԵՐ ԱՄՆ ԱՐԺԵԹՂԹԱՅԻՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՖՈՆԴԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՔԵՐՅԱԼ	237
Հարությունյան Մ.Գ. ՀՀ ՀՆԱ ՃԵՂՔԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՖՈՒՆԿՑԻԱՅԻ ԵՂԱՆԱԿՈՎ	244
Սարգսյան Ա.Գ., Խաչատրյան Ռ.Գ. ԳԱԶԱՏՈՒՐՔԻՆԱՅԻՆ ՏԵՂԱԿԱՅԱՆՔՆԵՐԻ ՄՈՒՏՔՈՒՄ ՕԴԻ ՀՈՎԱՅՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ՋԵՐՄԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԵԹՈԴԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ	249
Սիմոնյան Ժ.Գ. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՋԵՐՄԱՅԻՆ ԵՎ ԱՏՈՄԱՅԻՆ ԷԼԵԿՏՐՈՎԱՅԱՆՆԵՐՈՒՄ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՀԵԼԼԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱՐԱԳԻՐԸ	255
Մաղոյան Վ.Թ., Սահակյան Ա.Վ. ԷԼԵԿՏՐՈՎԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐՈՒՄ ԱՌԱՎԵԼԱԳՈՒՅՆ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ՉԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԹԵՐՀԱԵՎԱՌՄԱՆ ՀԱԵՎԱՐԿԱՅԻՆ ՄՈԴԵԼԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ	259
Վարդանյան Ա.Ս. ՈՐԾ-440 ԵՆԳԵԳԵՆԵՐԱՏՈՐՆԵՐԻ ԵՎ ԿՈԼԵԿՏՈՐՆԵՐԻ ՀԱՆԳՈՒՅՑՆԵՐԻ ԵՌԱԿՑՄԱՆ ԿԱՐԵՐԻ ՎՆԱՍՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՅՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ	263
Մելիքյան Ա.Ա. ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐՈՒՄ ԿԱՐՃԱԺԱՄԿԵՏ ՀԱՆԳՍՏԻ ՎԱՅՐԵՐԻ ՄԻՆՁՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՍԿՋՐՈՒՆՔՆԵՐԸ	271
Գրիգորյան Ա.Մ. ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՈՐԻՆՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՆԱԼԻՏԻԿ ՄՈԴԵԼԱՎՈՐՈՒՄԸ ԸՍՏ ՁԵՎԻ ԵՎ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ	278
Դազարյան Հ.Ա. ԳԱԶԻ ԱՏՈՐԳԵՏՆՅԱ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԱԶԱՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՀՈՒՍԱԼԻՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՅՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ	281
Քարտաշյան Տ.Ռ. ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ԲԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ԱՌԱՋՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	287

Ավագյան Վ.Շ., Դանիելյան Վ.Ա., Դեխտիարով Վ.Ս., Գևորգյան Ա.Ա., Մկրտչյան Տ.Հ., Սիմոնյան Ա.Ս., Վարդանյան Վ.Վ. ԴԻՖԶՈՒԶԻՈՆ ԵՆԱԿՑՈՒՄՆ ԱՅՍՕՐ	291
Ֆրանգույան Ա.Ա. ՊԻՐԻՏԻ ԴԵՐԸ ԽԱԼԿՈՒԹԻՐԻՏԻ ՍՈՒԼՖԱՏԱՅԻՆ ՓՈՒՍԱԿԵՐՊՄԱՆԸ ՍՈՒԼՖԻԴԱՅԻՆ ԽՏԱՆՅՈՒԹԵՐԻ ԲՈՎԱՄԱՆ ԳՈՐԾԵՆԹԱՅՈՒՄ	296
Զիրուխյան Ս.Ս., Հակոբյան Ա.Գ. ԵՐԵՎԱՆ ԲԱՂԱՔՈՒՄ ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՎԵՍԱԿԱՐ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՅՄԱՆ ՀԻՄՆԱՆՆԴԻՐՆԵՐԸ	300
Դանիելյան Վ.Ա. ՊՂՆՁԵ ԱՐԱԳԱՅՆՈՂ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՎԱԿՈՒՈՒՄԱՅԻՆ ՁՈՂՄԱՆ ՁԱՐԳԱՅՈՒՄ	304
Աղաբալյան Յու.Ա. ԱԳԱՐԱԿԻ ՊՂՆՁԱՄՈԼԻԲՊԵՆԱՅԻՆ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ ՀԱՄԱԿՑՎԱԾ ԵՂԱՆԱԿՈՎ ՄՇԱԿՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԱԿԱՐՄԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ	308
Ավետիսյան Վ.Ս., Գևորգյան Օ.Յու., Ավետիսյան Զ.Ռ. ԻՆՈՒԼԻՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ՄՇԱԿԱՐՈՒՅՍԵՐԻՑ ԵՂԵՐԴԱԿԻ ԲԵՆԱԿԱՆ ԳԻՆՈՒ ՊԱՏՐԱՏՄԱՆ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՅԻ ՄՇԱԿՈՒՄ	312
Սևոյան Ջ.Ս., Փանոսյան Ժ.Ռ., Պետրոսյան Ռ.Պ., Սիմոնյան Հ.Ս. ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ՊԱՀՈՒՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՎ ՄՊԱՌՄԱՆ ՈՒՆԻՎԵՐՍԱԼ ՀԱՄԱԿԱՐԳ	318
Մ. Ալի Խալիլի Արաղի, Սուքիասյան Լ.Ա. ԷԼԵԿՏՐՈԼԻՏ- Ba, Sr, Mg, TiO ₂ ԹԱՂԱՆԹԱՅԻՆ ՍԵՆՍՈՐԻ ԻՄՊԵՂԱՆՄԱՅԻՆ ՍՊԵԿՏՐՈՍԿՈՊԻԿԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒՄԸ	325
Քեզոյան Վ.Կ. ԷԼԵԿՏՐԱՐՏԱԳՐԻ ՄԻՋՈՑՈՎ ՄՐՏԻ ԻՇԵՄԻԿ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅԱՆ ԱԽՏՈՐՈՇՈՒՄ	330
Բունիաթյան Վ.Վ., Մելիքյան Գ.Շ., Կարոյան Գ.Ս., Յականով Վ.Մ., Մարտիրոսյան Ն.Վ., Դաշտոյան Հ.Ռ., Մկրտչյան Մ.Մ. ՖԵՌՈՒԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀԻՇՈՂ ՏԱՐԵՐԻ ՀՈԳՆԱԾՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎՈՒՅԹԻ ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ՓՈՐՁՆԱԿԱՆ ՀԵՏԱՁՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	335
Բաբայան Գ.Հ., Սաքոյան Ա.Գ., Սահակյան Գ.Ա. ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹՅԱՅԻՆ ԱՂՔՅՈՒՐՆԵՐԻ ԽՄԵԼՈՒ ՋՐԻ ՈՐԱԿԻ ՎՐԱ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱՐԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՁԴԵՅՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ: ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	342
Սիմոնյան Սարգիս Հովհաննեսի ՀՈՐԵԼՅԱՆԻ ԱՌԹԻՎ	351

Գ.Մ. Ղուկասյան, Մ.Մ. Բունիաթյան, Ա.Ս. Խալաթյան, Վ.Ս. Մարուխյան

**ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ
ՀԱՎԱՍԱՐԱԿՇՈՒԹՅԱՆ ՎԱԼՐԱՍԻ ՄՈԴԵԼԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ
MS Excel ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ**

Տնտեսամաթեմատիկական մոդելների և մեթոդների յուրացման համար խիստ կարևոր է ուսանողների մոտ տեսական գիտելիքների միավորումը գործնական գիտելիքների հետ, ժամանակակից համակարգչային տեխնոլոգիաների կիրառումը կառավարչական որոշումների կայացման գործընթացում: Տնտեսամաթեմատիկական մոդելների վերլուծության և քվային լուծման հզոր միջոց է MS Excel ծրագիրը, որի կիրառությամբ ուսանողները կարող են հետազոտել տնտեսական իրավիճակներ նկարագրող բազմաբնույթ գործընթացներ և լուծել համապատասխան օպտիմալացման խնդիրներ:

Առանցքային բառեր. տնտեսամաթեմատիկական մոդելներ, Վալրասի մոդել, սարդոստայնանման մոդել, առաջարկի և պահանջարկի հավասարակշռություն:

Տնտեսության և նրա առանձին կառուցվածքային միավորների հետ կապված իրավիճակների և գործընթացների նկարագրման, վերլուծության, կանխատեսման և կառավարման նպատակով լայնորեն կիրառվում են տնտեսամաթեմատիկական մոդելները: Իրենց ուրույն տեղն ունեն օպտիմալացման մոդելները, որոնք ծագում են օպտիմալ պլանավորման և կառավարման մի շարք խնդիրներ մաթեմատիկորեն ձևակերպելիս: Օպտիմալացման մոդելները տնտեսական սուբյեկտներին հնարավորություն են տալիս կայացնել լավագույն որոշում, որն առավելագույն չափով է իրագործում առաջադրված նպատակները: Տնտեսամաթեմատիկական մոդելավորման խնդիրների լուծման հիմնական գործիքներն են բարձրագույն մաթեմատիկան և նրա կիրառական բաժինները:

Տնտեսա-մաթեմատիկական մոդելների վերլուծության և քվային լուծման միջոց է MS Excel ծրագիրը, որի կիրառությամբ ուսանողները կարող են հետազոտել տնտեսական իրավիճակներ նկարագրող բազմաբնույթ գործընթացներ և լուծել համապատասխան օպտիմալացման խնդիրներ: Դիտարկենք կատարյալ մրցակցային շուկայում Վալրասի գնագոյացման սարդոստայնանման մոդելը, որը պատկանում է դինամիկ մոդելների դասին: Մոդելը հնարավորություն է տալիս առաջարկի և պահանջարկի կորերի կիրառմամբ հետազոտել գների և արտադրության ծավալի կայունությունը բարիքների շուկայում: Հակիրճ նկարագրենք մոդելը, այնուհետև ցույց տանք, թե ինչպես կարելի է այն իրականացնել MS Excel միջավայրում:

Կատարյալ մրցակցային շուկայում Վալրասի գնագոյացման սարդոստայնանման մոդելը: Առաջարկի և պահանջարկի փոխազդեցության մոդելի վերլուծությունը պատկերացում է տալիս այն մասին, թե ինչպես են շուկաները ձգտում հավասարակշռության՝ հարմարվելով շուկայական պայմաններին: Արտադրողները արտադրության մասին որոշում կայացնում են ընթացիկ գների հիման վրա, սակայն արտադրական ցիկլն ունի որոշակի տևողություն, ուստի արտադրանքն առաջարկվում է արդեն հաջորդ ժամանակաշրջանում: Հետևաբար, առաջարկի ֆունկցիան կներկայացվի հետևյալ կերպ [1].

$$Q_t^S = S_t(p_{t-1}); \quad (1)$$

Պահանջարկի կորը ներկայացնում է արտադրանքի պահանջարկի կախվածությունը ընթացիկ ժամանակաշրջանի գնից.

$$Q_t^D = D_t(p_t); \quad (2)$$

Բարիքների շուկայում հավասարակշռության պայմանն է.

$$Q_t^S = Q_t^D; \quad (3)$$

(1)-(3) մոդելը կարելի է ձևակերպել մեկ հավասարմամբ.

$$S_t(p_{t-1}) = D_t(p_t); \quad (4)$$

Բարիքի գնի և արտադրության ծավալի փոփոխության դինամիկան, երբ հայտնի է սկզբնական ք. գինը կամ Q_0 քանակը, կարելի է ներկայացնել հետևյալ սխեմայով.

$$Q_0 \rightarrow p_0 = D^{-1}(Q_0) \rightarrow Q_1 = S(p_0) \rightarrow p_1 = D^{-1}(Q_1) \rightarrow Q_2 = S(p_1) \rightarrow \dots \quad (5)$$

որտեղ D^{-1} -ը պահանջարկի հակադարձ ֆունկցիան է:

Որպես մասնավոր օրինակ դիտարկենք սարդոստայնաման մոդելը, որտեղ առաջարկի և պահանջարկի ֆունկցիաները գծային են.

$$\begin{cases} S_t(p_{t-1}) = a + bp_{t-1}, a > 0, b > 0, \\ D_t(p_t) = c - dp_t, c > a, d > 0, \\ S_t(p_{t-1}) = D_t(p_t): \end{cases} \quad (6)$$

Այստեղ, քանի որ առաջարկի ֆունկցիան աճող է, ապա $b > 0$, քանի որ պահանջարկի ֆունկցիան նվազող է, ապա $d > 0$, $a, c > 0$, $c > a$, քանի որ գրոյակյան գնի դեպքում համալրում ենք, որ պահանջարկը գերազանցում է առաջարկը $D(0) > S(0)$: (6) -ում գնելի դինամիկան ներկայացնող հավասարումը կունենա հետևյալ տեսքը.

$$c - dp_t = a + bp_{t-1}; \quad (7)$$

p_t -ն արտահայտելով p_{t-1} -ի միջոցով, կստանանք հետևյալ անդրադարձ (րեկուրենտ) առնչությունը.

$$p_t = A_0 + B_0 p_{t-1}, \quad (8)$$

որտեղ $A_0 = \frac{c-a}{d}$, $B_0 = -\frac{b}{d}$:

Դիտարկենք հետևյալ երեք դեպքերը:

1. երբ $\left| -\frac{b}{d} \right| = B_0 < 1$, ապա $B_0^t \rightarrow 0$ և $p_t \rightarrow p^*$, երբ $t \rightarrow \infty$, և հավասարակշռությունը տվյալ բարիքի շուկայում կայուն է:
2. երբ $\left| -\frac{b}{d} \right| = B_0 > 1$, ապա $B_0^t \rightarrow \infty$, երբ $t \rightarrow \infty$, և հավասարակշռությունը տվյալ բարիքի շուկայում անկայուն է:
3. երբ $\left| -\frac{b}{d} \right| = B_0 = 1$, ապա հավասարակշռությունը տվյալ բարիքների շուկայում անկայուն է, իսկ գները կանոնավոր տատանվում են p^* հավասարակշիռ գնի շուրջը:

Մարդոստայնաման մոդելի համակարգային իրականացումը: Դիտարկենք հետևյալ 1 - 3 սարդոստայնաման մոդելները, որտեղ առաջարկի և պահանջարկի ֆունկցիաները գծային են, և լուծենք դրանք Ms Excel միջավայրում [2]:

Խնդիր 1:

$$\begin{cases} S_t(p_{t-1}) = 10 + 1,3p_{t-1} \\ D_t(p_t) = 400 - 1,5p_t \\ S_t(p_{t-1}) = D_t(p_t), p_0 = 50 \end{cases}$$

Ms Excel փաստաթղթի "Մարդոստայնաման մոդել" աշխատանքային թերթում ներածենք.

- $t = 1, 2, \dots, 70$ արժեքները (A11: A80 տիրույթ),
- առաջարկի ֆունկցիայի գործակիցների արժեքները (a գործակից - C5 բջիջ, b գործակից - C3 բջիջ),

- պահանջարկի ֆունկցիայի գործակիցների արժեքները (c գործակից – B5 բջիջ, d գործակից – B3 բջիջ),
- $A_0 = \frac{c-a}{d}$ գործակցի բանաձևը (C7 բջիջ),
- $B_0 = -\frac{b}{d}$ գործակցի բանաձևը (B7 բջիջ),
- $p_0 = 50$ արժեքը (B11 բջիջ),
- գների՝ $p_t = \frac{c-a}{d} - \frac{b}{d} p_{t-1}$ բանաձևը (C11:C80 տիրույթ): Այդ նպատակով C11 բջջում կառուցվում է $=\$C\$5-\$B\$5)/\$B\$3+\$C\$3/\$B\$3*B11$ բանաձևը, այնուհետև այն պատճենվում է C12:C80 տիրույթում,
- պահանջարկի ծավալները՝ $D_t(p_t) = c - dp_t$ բանաձևով (D11: D80 տիրույթ): Այդ նպատակով D11 բջջում կառուցվում է $=\$B\$5+\$B\$3*C11$ բանաձևը, որն այնուհետև պատճենվում է D12:D80 տիրույթում,
- առաջարկի ծավալները՝ $S_t(p_{t-1}) = a + bp_{t-1}$ բանաձևով (E11: E80 տիրույթ): Այդ նպատակով E11 բջջում կառուցվում է $=\$C\$5+\$C\$3*B11$ բանաձևը, որն այնուհետև պատճենվում է E12:E80 տիրույթում,
- հարբուքյան վրա (p_{t-1}, S_t) և (p_t, D_t) կետերը պատկերելու համար կառուցվում են հետևյալ բանաձևերը.

Հասցե	F11	G11	F12	G12
Բանաձև	=D11	=B11	=E11	=C11

Կառուցումից հետո (F11,F12) բջիջների բանաձևերը պատճենվում են F13:F80 տիրույթում, իսկ G11:G12 բանաձևերը՝ G13:G80 տիրույթում (նկ. 1):

	A	B	C	D	E	F	G	H
1		Պահանջարկի ֆունկցիայի գործակիցները	Առաջարկի ֆունկցիայի գործակիցները					
2		d	b					
3		-1.5	1.3					
4		c	a					
5		400	10					
6		B ₀	A ₀					
7		=C3/B3	=(C5-B5)/B3					
8								
9								
10	t	p _{t-1}	p _t	D _t	S _t	D _t & S _t	p _{t-1} & p _t	
11	1	50	=(C5-\$B\$5)/\$B\$3+\$C\$3/\$B\$3*B11	=\$B\$5+\$B\$3*C11	=\$C\$5+\$C\$3*B11	=D11	=B11	
12	2	=\$C11	=(C5-\$B\$5)/\$B\$3+\$C\$3/\$B\$3*B12	=\$B\$5+\$B\$3*C12	=\$C\$5+\$C\$3*B12	=E11	=C11	
13	3	=\$C12	=(C5-\$B\$5)/\$B\$3+\$C\$3/\$B\$3*B13	=\$B\$5+\$B\$3*C13	=\$C\$5+\$C\$3*B13	=D12	=B12	
14	4	=\$C13	=(C5-\$B\$5)/\$B\$3+\$C\$3/\$B\$3*B14	=\$B\$5+\$B\$3*C14	=\$C\$5+\$C\$3*B14	=E12	=C12	
15	5	=\$C14	=(C5-\$B\$5)/\$B\$3+\$C\$3/\$B\$3*B15	=\$B\$5+\$B\$3*C15	=\$C\$5+\$C\$3*B15	=D13	=B13	

Նկ. 1. «Սարդոստայնանան մողեի» համար կառուցված բանաձևերի աշխատանքային թերթում

Բանաձևերը ներածելուց հետո Chart Wizard գործիքով կառուցենք սարդոստայնանան մողեի գծապատկերը և գների դինամիկայի կորը (նկ.2):

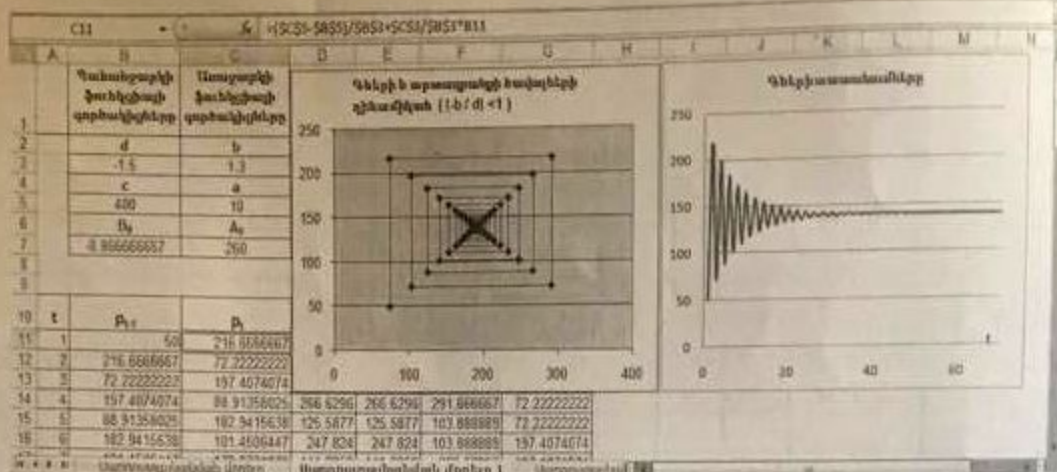
Խնդիր 2:

$$\begin{cases} S_t(p_{t-1}) = 10 + 1,6p_{t-1}, \\ D_t(p_t) = 400 - 1,5p_t, \\ S_t(p_{t-1}) = D_t(p_t), p_0 = 50: \end{cases}$$

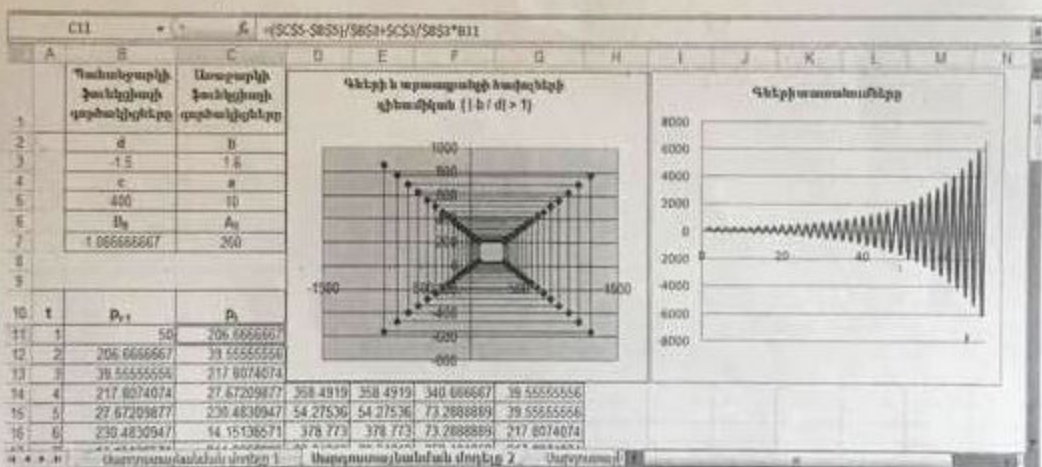
Խնդիր 3:

$$\begin{cases} S_t(p_{t-1}) = 10 + p_{t-1}, \\ D_t(p_t) = 400 - 1,5p_t, \\ S_t(p_{t-1}) = D_t(p_t), p_0 = 50: \end{cases}$$

Նկ. 3 և 4 - ում բերված են համապատասխանաբար 2 և 3 խնդիրների համար ստացված սարդոտայնաման մոդելների գծապատկերները, որոնք նկարագրում են գծերի և արտադրանքի ծավալների դինամիկան տվյալ բարիի շուկայում:

Նկ. 2. Խնդիր 2-ի գների և արտադրանքի ծավալների դինամիկան և գների ստատամոմենտը ներկայացնող գրաֆիկները (կայուն հավասարակշռություն)

Նկ. 3. Խնդիր 2-ի գների և արտադրանքի ծավալների դինամիկան և գների ստատամոմենտը ներկայացնող գրաֆիկները (բարիի շուկան անկայուն է)

Համարի թողարկման պատասխանատու
տ.գ.թ., դոց. Ռ.Ն. Թարսեղյան

Բաժինների պատասխանատուներ՝

Էկոնոմիկա և կառավարում՝ տնտ.դ., պրոֆ. Ա. Գյուրջյան, տ.գ.դ., պրոֆ. Ս. Միմոնյան
Էլեկտրատեխնիկա և սարքաշինություն՝ տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Վարդանյան
Էներգետիկա՝ տ.գ.դ., պրոֆ. Ս. Մինասյան
Լեռնահանրային արդյունաբերություն՝ երկ.գ.թ. Հ. Արյան
ճարտարապետություն, քաղաքաշինություն և շինարարություն՝ ճարտ.դ., պրոֆ. Յու. Սաֆարյան
Մեքենաշինություն և մետալուրգիա՝ տ.գ.դ., պրոֆ. Մ. Ստակյան, տ.գ.դ., պրոֆ. Ս. Աղբալյան
Սննդի և բերք արդյունաբերության տեխնոլոգիա՝ տ.գ.դ. Վ. Գաբզիմալյան
Ինֆորմատիկա, էլեկտրոնիկա և գիտական սարքաշինություն՝ տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Առաքելյան,
տ.գ.դ., պրոֆ. Ռ. Վարդանյան
Քիմիական, կենսաբանական և քննապահական տեխնոլոգիաներ՝ ք.գ.դ., պրոֆ. Գ. Թորոսյան
Ռազմաճարտարագիտական հիմնահարցեր և կոլեկտիվ անվտանգության քաղաքական
հայեցակարգեր՝ տ.գ.թ. Ն. Թորոսյան

Ответственные по секциям:

Экономика и управление – д.экон.н., проф. А. Гюрджян, д.т.н., проф. С. Симонян
Электротехника и приборостроение – д.т.н., проф. А. Варданын
Энергетика – д.т.н., проф. С. Минасян
Горнорудная промышленность – к.геол.наук Г. Алоян
Архитектура, градостроительство и строительство – д.архит., проф. Ю. Сафарян
Машиностроение и металлургия – д.т.н., проф. М. Стакян, д.т.н., проф. С. Агбалин
Технология пищевой и легкой промышленности – д.т.н. В. Габзималян
Информатика, электроника и научное приборостроение – д.т.н., проф. А. Аракелян,
д.т.н., проф. Р. Варданын
Химическая, биологическая и природоохранная технологии – д.хим.н., проф. Г. Торосян
Военно-инженерные проблемы и политические аспекты коллективной безопасности – к.т.н. Н. Торосян

Responsibles for sections:

Economics and Management – doctor of econ. sci., prof. A. Gyurjyan, doctor of tech. sci., prof. S. Simonyan
Electrotechnology and Instrumentation – doctor of tech. sci., prof. A. Vardanyan
Energetics – doctor of tech. sci., prof. S. Minasyan
Mining-Ore Industry – cand. of geol. sci. H. Aloyan
Architecture, Civil Engineering and Construction – doctor of architecture, prof. Yu. Safaryan
Mechanical Engineering and Metallurgy – doctor of tech. sci., prof. M. Stakyan,
doctor of tech. sci., prof. S. Aghbalyan
Technology of Food and Light Industry – doctor of tech. sci. V. Gabzimalyan
Information Systems, Electronics and Scientific Instrumentation – doctor of tech. sci., prof. A. Arakelyan,
doctor of tech. sci., prof. R. Vardanyan
Chemical, Biological and Nature Protection Technologies – doctor of chem. sci., prof. G. Torosyan
Military-Engineering Problems and Political Aspects of Collective Security – candidate of tech. sci. N. Torosyan

Խմբագիրներ՝ Ճ.Ս. Սեյրանյան
Ն.Ա. Խաչատրյան
Ն.Հ. Չաքարյան

Համակարգչային Անվտանգություն
Լ.Ր. Մարտիրոսյան
Ա.Ա. Ամիրյան

Редакторы – Ж.С. Сейранян
Н.А. Хачатрян
Н.А. Закарян

Компьютерное оформление – Л.В. Мартиросян
А.А. Амирян

Editors – Zh.S. Seyranyan
N.A. Khachatryan
N.H. Zakaryan

Computer design – L.V. Martirosyan
A.A. Amiryanyan

Հրատարակչական գործունեություն իրականացնող
Հայաստանի ճարտարագիտական ակադեմիա

Հ/Կ

Վեբ-այլի 03Ա 083738 / 15.12.08 /

Երևան, Տերյան 105

հեռ (010) 564 207

E-mail: lraber@academy.am

Տպարանակ՝ 200

Տպագրված է

հրատարակչությունում

Ամսագիրը վաճառքի ենթակա է